

2. Постанова Верховного Суду від 24.09.2020 у справі № 910/2629/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91786468> (дата звернення: 15.12.2025).

3. Постанова Верховного Суду від 23.11.2020 у справі № 922/1734/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93037900> (дата звернення: 15.12.2025).

4. Постанова Верховного Суду від 19.11.2020 у справі № 910/726/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93229371> (дата звернення: 16.12.2025).

5. Постанова Верховного Суду від 17.02.2021 у справі № 927/166/20. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95066790> (дата звернення: 16.12.2025).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-582-5-33>

ЮРИДИЧНИЙ КОНФЛІКТ ЯК ПІДСТАВА ДЛЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ

Філіппських Марія Олександрівна

*старший викладач кафедри морського та господарського права
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна*

Юридична конфліктологія, як новий науковий напрям, виникла на стику юриспруденції й загальної конфліктології. Юридичний конфлікт є різновидом соціального конфлікту, в основі якого лежить протилежність поглядів, інтересів, потреб двох або декількох суб'єктів, що призводить до їхнього протистояння.

Юридичний конфлікт є найбільш цивілізованою формою протистояння, оскільки тут має місце певна процедура протікання конфлікту і його вирішення, як правило, надано правової форми, що санкціонована державою. У зв'язку з безліччю ситуацій, за яких можуть протиставлятися інтереси різних суб'єктів у сфері охорони здоров'я, вивчення природи юридичних конфліктів у медицині є украй необхідним.

Окремий випадок наявності невдоволення пацієнта із приводу результатів його лікування у даній лікувально – профілактичній установі типовий варіант можливого юридичного конфлікту, сторонами

якого будуть виступати пацієнт (його представник) і лікувальна установа. При цьому умовою ініціювання процедури є використання пацієнтом одного із численних варіантів захисту своїх прав, як споживача медичних послуг. Особливістю професійної медичної діяльності є наявність достатньо великої кількості підстав для можливого невдоволення пацієнтів. Навіть найменше відхилення від результатів, які очікує пацієнт, здатне вплинути на виникнення конфліктної ситуації.

Під юридичним конфліктом у сфері медичної діяльності слід розуміти відкрите протистояння суб'єктів медичних правовідносин, пов'язане з реалізацією ними інтересів взаємовиключного характеру. Суб'єктами юридичного конфлікту в сфері медичної діяльності можуть виступати фізичні (пацієнт, лікар, що займається приватною практикою) і юридичні особи (лікувальна установа, орган управління охорони здоров'я).

За ступенем суспільного значення необхідно виділяти медичні проступки й злочини, а за ступенем вини: винні й невинні діяння.

Розглядаючи особливості юридичного конфлікту, що виникає із правопорушень при наданні медичної допомоги, необхідно зазначити, що мова йде про юридичні погіршеності в діях медика, переважною причиною яких є порушення норм чинного законодавства. Найбільше суспільне значення мають правопорушення медичних працівників, оскільки мова йде про протиставлення самого покликання медичної професії – допомагати людям. У цьому аспекті важливо розглядати дефектну роботу лікарів, оскільки саме така робота є основним джерелом виникнення конфліктів.

Правовий статус пацієнта – це сукупність закріплених у законодавстві про охорону здоров'я прав й обов'язків пацієнта. Відповідно до загальноприйнятого поділу правового статусу (загальний, спеціальний та індивідуальний), правовий статус пацієнта належить до спеціального статусу, оскільки відображає особливості становища окремих категорій громадян.

Практика вирішення спірних конфліктних ситуацій у сфері медичної діяльності показує, що, незважаючи на очевидну вагу знання основних прав й обов'язків сторін при наданні медичної допомоги, питання правового статусу пацієнта ще не отримали належного розвитку, як у теорії, так і на практиці.

Відповідно до Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Рішення й дії (або бездіяльність) органів державної влади, органів місцевого самоврядування, службових і посадових осіб можуть бути оскаржені в суді. Після використання всіх національних засобів правового захисту, людина має право звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових

установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна. Захист прав пацієнта може здійснюватися в неюрисдикційній (самозахист своїх прав і законних інтересів) і юрисдикційній (у спеціальному, адміністративному порядку або, за загальним правилом, у судовому порядку) формах.

Основи законодавства України про охорону здоров'я визначають право на відшкодування заподіяної здоров'ю шкоди та право на оскарження неправомірних рішень і дій працівників, закладів й органів охорони здоров'я.

Пацієнт сам вправі визначати, яким способом і за допомогою якого рівня захищати свої права, порушені, на його думку, при наданні медичної допомоги. Це може бути досудовий, а потім судовий, або одразу ж, за рахунок складання й подання позовної заяви.

Література:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Етичний кодекс лікаря України прийнятий Всеукраїнським з'їздом лікарських організацій та X З'їздом Всеукраїнського лікарського товариства (ВУЛТ) від 27.09.2021 р.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>
4. Стеценко С. Г., Стеценко В. Ю., Сенюта І. Я. Медичне право України : підручник / за заг. ред. д.ю.н., проф. С. Г. Стеценка. К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2022. 507 с.
5. Берн І., Езер Т., Коен Дж., Оверал Дж., Сенюта І. Права людини у сфері охорони здоров'я : практичний посібник / за наук. ред. І. Сенюти. Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2021.
6. Бібліографія з медичного права: національний контекст / упоряд. І. Я. Сенюта, О. Є. Січкоріз, Х. М. Шубак ; за заг. ред. І. Я. Сенюти. Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2020.
7. Булеца С. Б. Цивільні правовідносини, що виникають у сфері здійснення медичної діяльності: теоретичні та практичні проблеми : дис. докт. юрид. наук / С. Б. Булеца. Одеса, 2021.
8. Герц А. А. Договірні зобов'язання у сфері надання медичних послуг : дис. докт. юрид. наук / А. А. Герц. Львів, 2000.